

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 12.

V Ljubljani 1. decembra 1886.

Leto XVI.

Vrabcu.

Čemú si prilétel k oknu,
O vrabec, prosják predrzní?
Na praznem grmiči v zimi
Pogíni gladú in zmrzní.

Kakó ščebetál neskrben
Po leti si v gostem prósi!
Obíral pridelek kmetu
S tatinsko vesel družbó si.

Kar nisi pozóbat mogel,
Preširen si súl pod mizo;
Vriščaje razpél si kríla,
Ko čutil si mene blízo.

Po leti si len bíl, kradel,
Kaj čaka, zdaj veš, lenuha;
Ko sneg je pobélil njíve,
Prosjáčit si moraš kruha.

Pravično ravnál bi, tíček!
Če danes te brez utéhe
Pustim, da pokóro delaš
Za svoje obilne grehe.

Usmíljenje vender ímam,
Vrabec lehkóživí, s tábo,
Ko vidim, da v pustej zímí
Godí se takó ti slábo.

Na desko ti vsujem óvsa
Naslonjeno tam ob zídí;
S továřiši prídí zóbat,
Sestradani tíček, prídí!

Fr. Krek.

Otroški križi.

Je-li ti je znana, mlada čitateljica, „družba Jezusovega Detinstva“ in njen lepi namen, reševati zavržene paganske otročiče in je vzgajati v krščanstvu? Ako še ne veš za-njo, ako se še nisi upisala, upiši se!

Sedaj pa poslušaj, kaj pripoveduje Rozika, marljiva nabirateljica darov za „Detinstvo“.

I.

Stanovali smo v malem mestu. Roditelji moji so imeli lepo hišo in veliko prodajalnico. Imela sem dva mlajša brata, Srečka in Dragotina, in Marjeta je bila naša péstunja. Vse nam je šlo po sreči in dobro se nam je godilo. Oče so nas imeli jako radi, a le malokdaj so se mogli odtrgati od svojega dela in se z nami malo poigrati in pogovoriti, ker so imeli mnogo opravil v prodajalnici. Mati pa so bili malo domá: vse poletje so prebili vsako leto v toplicah.

S časoma se je pri nas izpremenilo. Oče so se trudili in potili še hujše od jutra do večera, in mati so se držali bolje dóma nego li po navadi. Tudi mi otroci smo čutili ta prevrat. Nad menoj so se mati večkrat togotili, Srečku in Dragotinu pa je celó šiba pela. Ali oče nam preženó to našo poparjenost. Zapišejo nas vse tri v družbo „Jezusovega Detinstva“, kar smo vže davno želeli. Tudi Jezuščka so nam kupili, kateremu smo se priporočevali, prosili ga in molili. —

Nekoč grem iz šole. Prišedši do doma, vidim prodajalnična vrata — zaprta. Čudeč se hitim po stopnicah navzgor; kar začujem otožno govorico in obupno jokanje. Stopivši na vrh stopnic spoznam materin glas. Jokali so in kričali: „Vse, vse je izgubljeno, berači smo!“ . . . Prestrašena tečem do Marjete, ki me začne milovati: „Rozika, sedaj moramo nárazen!“ — „Zakaj, Marjeta?“ vprašam jo hlastno. — „Oh! gospodarstvo je prišlo v nič; ves trud očetov je bil zamán . . .“ Govorili sve še potem, a vže ne vem, kaj? Ko smo odvečerjali, otideta brata spat, a midve z Marjeto sve še govorili, dokler se ni popolnem stemilo. . . .

Kar se odpró vrata in glas očetov zakriči: „Pomagajte, mati so zblázneli!“ Malo ne brez zavésti dirjavi v materino sobo.

Moj Bog! take matere še nisem videla. Po sobi so razbijali, trgali podobe raz stene in si pulili lase iz glave. „Mati!“ zavpijem s prosečim glasom. Toda niso me slišali. Oče in Marjeta sta jih morala prijeti, a nista jim bila kos. Samó to še vem, da se je pridrevilo nekaj drugih ljudij v sobo na pomagaj, mene pa so odpravili v našo sobo. Čez nekaj časa pride Marjeta in mi pové, da so mati zblázneli ter so jih morali zvezati . . .

In lile so solzé na solzé, da sem se malo ne utopila v njih, a zaspati mi ni bilo moči. Pred Jezuščkom sem klečala in molila za nesrečno mater, dokler me ni premagal spanec. A še sanje me niso pustile v miru.

Mater so pa odveli v blaznico.

Nekaj tednov smo še ostali v hiši in se tolažili. Ali tolažba je bila majhena, ko so nam prodali vse na javnej dražbi. Samó Jezušček nas ni zapustil. Tega smo obdržali. Tolažila sem brata, tolažila očeta, da-si sem bila sama zeló

potrebna tolažbe: Ne tarnajte oče, bode vse bolje. Jezušček nas ni ostavil, če tudi nas je zapustilo vse, in Jezušček nas bode čuval še naprej. Saj je bil On tudi ubožen, zato nas bode tem raje imel, ker smo obožali . . . Prigovor pravi: Kadar žalost do vrha prikipi, takrat veselje se glasi.

Takó sem tešila očeta in še zdaj se čudim, da sem znala tako govoriti, če tudi sem imela še le deset let. Oče pa so rekli: „Rozika, ti si moja jedina tolažba. Bodi še naprej tako dobra in pobožna, zaradi tebe nas Bog ne bode zapustil.“ In pokleknilo smo in molili k našemu Jezuščku; ko pa smo se spravljali spat, imeli so oče navado reči: „Kadar žalost do vrha prikipi, takrat veselje se glasi“.

II.

Nekega jutra nas vzbudé oče prej kakor po navadi. Ko se vsi napravimo in poveže Marjeta vso našo ostalino v zvežnje, rekó oče: „V božjem imenu! sedaj pa gremo!“ Oče oprtajo kovček in primejo za ročico Dragotina, jaz pa si denem na glavo zveženj in peljem za roko Srečka. S hitrimi koraki in molčé mahamo proti kolodvoru. Videlo se je, da je vsem težko, strašno težko pri srci. Stopivši v vagon se odpeljemo. Bratec zaspita kmalu, jaz pa izprašujem očeta: „Ali se popeljemo daleč?“ „Daleč!“ odgovoré kratko. — „Ne pridemo li še nazaj?“ — „To vé Bog sam; mislim da nikoli.“ — „Oče, mi ta mesec še nismo plačali ničesar za „Detinstvo.“ — Nisem se vas upala prositi, ker ste bili vedno tako žalostni. — „Ako nam Bog pomore, bodemo vže doplačali,“ rekó oče. —

Pot se je vlekel. Bratec sta se vzbudila in zrla pri oknu v zeleno raván a jaz sem premišljevala o novcih za „Detinstvo.“ — Nakrat pokažejo oče s prstom: „Glejte, tamle v ónem velikem poslopji so naša mati.“ In zrlí smo tjà in molčáli.

Kmalu zažvižga hlapon in mi obstojimo na kraji, kjer smo izstopili. Veliko mesto se razgrne pred našimi očmi. Krasota in blišč mesta nas omami, da pozabimo za trenotek otožne spomine. Prehodivši vže precej ulic, postojimo v ozkej zágati. Oče pogledajo po hišnih številkah. Pri malej hiši ustopimo. „Sedaj smo tukaj,“ nagovoré oče starikavo gospó, stoječo v veži. Srêpo pogleda najpred očeta, potem pa nas ter vpraša: „Čegavi so ti poniglavecí?“ — „Moji so, gospá!“ — „Le kak šum ali krik mi delajte, precej spodim vse od hiše. Tukaj imate ključ! Prvega se plača najemnina.“ Izreksi, otide in vže ni slišala naših besed: o gospá, saj bodemo pridni!

Majhena koliba je bilo naše stanovanje. Ostati smo hoteli v njej, dokler ne pride kaj boljšega. Otroci smo spali na tleh, kuhali pa so nam oče. Bratec sta hodila v šolo, jaz pa sem gospodinjala po svojih malih močeh in prodajala, če ni bilo očeta domá, vsakovrstno drobnjavo. V veži smo imeli namreč malo trgovino s sukancem (cvirnom), trakovi, srajcami in drugimi takimi stvarmi.

Tako smo se navadili ubožnega življenja. Po materi smo seveda vedno povpraševali in oče so nas tolažili, da pridejo kmalu — ozdraveli.

In vender pride zaželjeni dan. Oče so šli po mater. Ves dan smo pričakovali vesele vrnitve in molili pred Jezuščkom ali pozna noč nam jo še le prinese. „Tukaj smo!“ rekó oče, in mi se oklenemo materinega vratú.

Malo so govorili — mnogo jokali. Brž grem zakurit, da pripravim skromno večerjico. A malo so zavžili in gledali nekako zmédeno. Skrbč povem

to očetu. Oče pa so dejali, da se bodo vže sčasoma privadili našemu življenju in da naj lepo ravnajmo z njimi. Potožila sem tudi Jezuščku svoje skrbi. Drugi dan so bili mati vže mnogo bistrejšega pogleda. Prijazno so se pogovarjali, da-si so bili redkobesedni, in zvečer so nam celó naprej molili. Zmirom je šlo na bolje. Mati so prevzemali polagoma gospodinjska dela in jaz sem morala v šolo.

To so bile moje najslajše ure. Še pogosteje sem se zatekala k Jezuščku in mu obljubila, da bodem zopet pridno nabirala novčiče za nesrečne otročiče, če tudi sem bila še dolžnica, kakor hitro bode mogoče. V šoli sem dobro napredovala in gospod katehet so mi podarili nekoč lepo podobico, ker sem tako dobro odgovarjala. Vesela hitim domov z darilom in je pokazem očetu. Oče pa sežejo v žep in mi dadó novce za vse tri, zame in za bratca, da se zopet vpišemo v „Detinstvo“ . . . To je bilo naše veselje!

Prišli pa so božični prazniki in ž njimi novo leto. Gospodarica naše hišice je zdatno povišala najemnino, kar je bil za naš zopet hud udarec. Mati so se jeli zopet žalostiti in tarnati, a mi smo je tešili z očetovim rekom: „Kadar žalost do vrha prikipi, takrat veselje se glasi.“

III.

Naša trgovinica je nam malo nesla, za nas vse celó premalo. Zato pravijo oče, da bi krošnjari, hodeč od hiše do hiše. In res so oprtali krošnjo na hrbet z raznim blagom ter šli na kmete. Ali slabo so opravili. „Ljudje me ne poznajo in denarjev nimajo,“ rekó oče, vrnivši se s polno krošnjo. Mati vzdihnejo, otroci pa prigovarjamo očetu, da poskusijo še jedenkrat. „Jezuščka bomo prosili za vas, da hodi z vami, in gotovo se nas bode usmilil,“ tolažimo očeta in šli so, a vrnili se niso zopet s polno krošnjo. Šli so še in naložili še več in malo ne vselej so poprodali. Ljudje so dobili zaupanje do našega blagá.

A oče niso bili iz železa. Teža krošnje jih je postarala in pokvečila. Zmirom teže so nosili težko krošnjo in jaz se jim ponudim za pomagalko. Ali oče odbijejo mojo ponudbo, češ, ti moraš hoditi v šolo. Ko pa spoznajo tudi oče svojo slabost, zdi se jim vender dobra moja ponudba. Kmalu dobodem dovoljenje od gospoda učitelja in kateheta, da smem z očetom po svetu.

Teško je bilo zame nositi precej obilen zveženj, ali utrdila sem se kmalu. Ko prideva prvič domov, rekó mi oče: „Danes si vže sama nekaj prislužila; koliko hočeš?“ — „O ničesar nočem, oče! samó kadar bode konec meseca, poprosim vas za 6 novčičev, zase dva, za Srečka dva in za Dragotina dva, da je nesem gospodu katehetu za paganske otročiče, češ: to sem si sama prislužila!“ — In tako je tudi bilo.

Oče so vidno slabeli in pokašljevali. Da-si sama še šibka, vzela sem vender dostikrat očetovo krošnjo na rame. Smilili so se mi in mnogo sva trpela oba na svojih potih. Toda materi nisva hotela o tem nikdar praviti, ker so bili preveč občutljivi.

Zima je prešla in poletje nam je prinašalo prijetnejše življenje. Ali tudi to je zopet minulo in zopet je pritiskal mraz in kašelj na bolnega očeta.

Nekega dne pa so se počutili posebno slabega. „Močí me zapuščajo,“ pravijo usedši se na kamen pri potu. „Dete ljubo! Bog ti bode vže povrnil tvojo ljubezen do roditeljev. Da-si me ne bode nosila dolgo zemlja, umrem

vender laže, ker vidim da si ti takó dobra. Toliko časa bi še rad živel, da se tebi leta nekoliko pomnožé. Misel na nepreskrbljene otroke in ubogo mater mi ne gre iz glave.“ — „Oh, oče, nikar se ne ukvarjajte s takimi mislimi. Jezus, ki nas do sih dob še ni zapustil, tudi sedaj nas ne bode.“ Tako je tolažil in spravljam naprej. Bila sva na sredi poljske ceste, ko se je ulegla temá na zemljo. Kar zagrabijo oče krčevito mojo roko; blede obraz se jim trese in kašljati začnó, da me je bila grôza. Slednjič se zgrudijo na zemljo ob cesti. Sneg poleg njih pa je kazal rudeče proge.

Čudno, da nisem prišla ob zavést. Poleg očeta poklekнем in vzdignem ročici k nebu; „O Jezus, moje usmiljenje! Tolikokrat si mi vže pomagal, pomagaj mi še danes. Molila bodem za paganske otročiče in ti nosila denarjev za-nje“ . . . In obrnem se zopet k očetu in kličem: „Oče, oče!“ Počasi odpró oči in zró v rudeči sneg. Z mojo pomočjo se slednjič vzdignejo lahno, rekoč: „Domóv morava!“

O to je bil dolg in težaven pot! Prijela sem očeta za roko in je peljala kakih deset minut, potem pa sem hitela zopet nazaj po krošnjo in zveženj. In tako sva hodila dve uri, ko me doideta dva moža: „Dekle, gotovo si ukralo ta zveženj, ker tako hitiš?“ — „Nè, kradla še nisem nikoli.“ — „Čegav pa je torej?“ — „Očetov.“ — „Kje pa so oče?“ — „Tam-le sedé,“ pravim in razložim, kako je bilo. Ali še mi nočeta verjeti. Takrat pa padem pred moža na koleni in rečem: „Tam-le zadej je kri v snegu, ki je priča najina, in Jezušček v nebesih, ki nas izvestno ne zapusti!“ In moža sta verojela. Videla sta poprej rudečico v snegu. Ko pa ju še poprosim za pomoč, prime jeden za roko očeta in moj zveženj, a drugi mene in očetovo krošnjo, ter smo šli počasi domóv. Jeden je bil posebno radoveden in vse je hotel vedeti ter me je vprašal naposled, ako bi hotela z njim, ker nimajo doma nič otrok. Ali jaz mu rečem, da ne zapustim roditeljev in bratev.

Pozno, jako pozno smo dospeli domóv. Mati, videč očeta, zeló se ustrašijo. Moža razložita najino stanje, oče gredó v posteljo, meni pa stisne óni prijazni tujec, ki me je vprašal, ako bi hotela z njim, nekaj v pest, in potem se poslovita dobrotnika od naju. Mati so bili v velikih skrbah zaradi očetove bolezni, ali oče so jo tolažili z znanim rekóm: „Kadar žalost do vrha prikipí, takrat veselje se glasi.“

IV.

Zdaj pridejo na nas najbritkejši trenotki. Oče vže niso mogli iz postelje, mati pa so bdeli noč in dan pri njih, molčali so in zmêdeno pogledovali. Časih so govorili marsikaj, česar jih nismo razumeli. Stradali smo in bratec sem morala jaz oskrbovati. „Denarja ni, vsi pomrjemo gladú,“ pravijo mati. Tedaj izvlečem jaz tiste novce, ki mi jih je dal neznani tujec, ter nakupim potrebno za kuho. Poprašavši mater, če morda še kaj potrebujejo, otidem z bratecema v šolo.

Kadar pridemo o póludne domóv, bila so vrata zaprta. Potrkavšim nam pridejo mati odpirat. Čudno so nas pogledovali in ničesar govorili. Hitimo k očetu, a postelj je prazna. Prestrašena vprašam mater po očetu. Na tretje vprašanje mi še le odgovoré: „Odvedli so jih v bólnico.“

In jokali smo z materjo. Kar se nam začnó smijati in nas objemati; potem pa se spusté zopet v jok. Mi pa začnemo moliti na vse pretege in

izmolimo vse molitvice, kar smo jih znali. Tudi mati začno na zadnje z nami moliti. Potem nas objamejo in pritiskajo na prsi, govoreč: „O dobri otroci! zavoljo moje gizdavosti morate toliko trpeti. Prej mi ni bila na mislih molitev, a zdaj noče Bog poslušati mojih prošenj.“

„O nè, mati, Jezušček nas izvestno ne zapusti, ker nam je pomagal še vselej,“ pravim jaz. Mati pa so govorili in nas strašili še naprej z zmedenimi besedami.

Drugi dan smo šli z materjo v bolnico. Postelja za posteljo se je vrstila in bolniki so ležali na njih. Pridemo do očeta. Komaj sem jih spoznala, takó so se izpremenili. S slabim — mrtvaškim glasom me pokličejo po imenu. Mi pa se ustopimo okolo postelje in jočemo. Potem vzdignejo oče svoji veli roki in nas blagoslové. Mi pa začnemo ihteti se in jokati. . . . Nič ne vem, kdaj so nas odvedli iz bolnice. Dobrega očeta pa nismo nikoli več videli. Kmalu po našem odhodu so izdihnili svojo plemenito dušo . . .

Mati pa so jeli zopet blódit. Po noči so vstali in otišli. Ko pa zjutraj vstanemo, začuje se nakrat ropot in krik po veži. „Nobenega pokopa! . . . Proč s tem, ničesar ne potrebujem!“ . . . Nato ustopijo v sobo, začno razmetavati vse, kar jim pride pod roko in čudno kričé: „Pojdite, gremo k očetu! Vsi umrjemo . . . jeden, dva, tri“ — pri teh besedah vzdignejo velik nož in mahajo ž njim po zraku. Hočejo me prijeti, a jaz se zgrudim, in — potem vže ne vem, kaj se je godilo . . .

Vzdramivši se, pogledam okolo sebe. Bilo je vse mirno in bratca sta stala pri meni. Rečeta mi: „Matere vže ni! Ljudje so prišli in jih odvedli v blaznico.“

Bili smo zdaj popolnoma samí. Nikogar ni bilo k nam tistega dné. Trdo zapremo vrata, priporočimo se še jedenkrat našemu Jezuščku ter se uležemo spat z očetovim prigovorom: Kadar žalost do vrha prikipí, takrat veselje se glasi.

V.

Naša nesreča je prikipela do vrhunca. Nihče ni prišel k nam pogledat tudi drugega dne. Kar smo imeli hrane, použili smo vse. Glad nas je jel mučiti. Pokleknejo in začnemo moliti in prositi nebeškega očeta: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh!“ — Tedaj mi je šnila v glavo misel, ki mi še nikdar ni prišla na um. Prosjačit grem. Odprem vrata, stopim na prag in se oziram po ulicah. V tem pridejo moje součenke ter me vprašajo, zakaj ne pridem več v šolo? Razložim jim svojo bédó.

Kmalu mi prinese vsaka nekaj pod zastorom in vrže v naročje: kruha in jabolk. Z veseljem tečem k bratcema, kričoč: „Jezušček nam je vže pomogel!“

Pozneje zaslišimo trkanje na vrata . . . „Najbrže so mati,“ mislim si in hitim odpirat. Stara prijateljica iz šole je bila, ki nam je prinesla zopet nekaj jedi in obljubila, da nas še obišče. In res pride po šoli več deklic, ki nas obdarujejo s kruhom. Na večer pomečem v peč zadnje polenčke in zakurim, da se malo pogrejemo. Vode nam pogrejem in v krop si nadrobimo kruha, kar je bila naša večerja.

Četrti dan se še ne vrnejo mati. Začuvši gospodinjin glas v veži, hitim k njej in jo vprašam po materi. „Mati so v blaznici,“ reče mi z osornim gla-

som, a še osornejše pristavi: „Kadar bode mesec pri kraji, glejte da se vas znebim.“ In ko jej začnem tožiti našo bédó, razjezi se in jezna otide.

Bratca sta se jezila nad neusmiljeno gospo ali jaz ju potolažim, rekoč: „Jezušček nas ne bode zapustil.“

Potem gremo vsi trije proti vežnim vratom, da bi vprašali koga za mater. Na pragu stoječ, opazimo, da prenašajo ljudje zelena drevesca in druge lepe stvari. „Sveti večer je danes,“ pravim bratoma. Kar pride mimo znana mi prijateljica in se ustavi pri nas, rekoč: „Nekaj sem vam prinesla za božično drevesce.“ In res je šla z nami ter nam naložila raznih stvari na mizo. Mi pa smo napravljali in krasili z velikim veseljem božično drevesce. Ko nas pa je začel mučiti glad, pobrali smo raz drevesce nekatere stvari in si utolažili lakoto. In zopet smo se zahvaljevali dobremu Jezuščku.

Potem otidemo v cerkev. Za roke se vodimo in hitimo do jaslí. Ko pa molimo Jezuška v jaslích, pravi mi vedno nek notranji glas: Pojdi k gospodu katehetu! In res rečem bratema, da me počakata, sama pa hitim k gospodu katehetu.

„Rozika! pozdravlja te nebó; kje tičiš vedno?“

„O gospod katehet! zdaj vže ne morem plačevati za paganske otročiče, odgovorim jaz in si zakrijem obličje z rokama. In ko me vprašajo, zakaj nè, razložim jim naše težko stanje. Solzé so prišle gospodu katehetu v oči . . . Čez nekaj časa mi reko iti po bratca in počakati ter pristavijo: „Tudi danes vas ne zapusti Jezušček.“ In otišli so . . .

Kmalu se vrnejo gospod katehet z odlično gospo. Ta se nam prijazno nasmeje in nas pomiluje, potem pa otidemo ž njo. In prišli smo v veliko lepo hišo. Taka je bila, kakeršno smo imeli mi nekđaj, in še lepša. Precej nas posade okolo obložene mize. Srečko in Dragotin kar nista mogla od nje. Jaz pa sem pripovedovala moje in naše terpljenje. Domači otroci so se čudili in gospá jim je nas postavila za vzgled.

Po obedu nas pelje gospá sama v naše staro stanovanje. Vse sem jej morala razložiti in pobrati smo morali še tist dan vso našo hišno opravo. Tudi našega Jezuška nismo pozabili. Kar ustopi óni gospod, ki me je vodil po polji z bolnim očetom in me obdaroval, in gospa njegova. Naša nova gospa jima reče: „Tukaj pogledjte tri otročiče, katere vama danes pošlje Jezušček sam, da je vzameta za svoje.“ In gospod me vpraša, če tudi danes ne grem ž njim? In dejala sem, da moram skrbeti za bratca. — „Nič se ne boj za njiju, tudi bratca bodeta preskrbljena.“ In vsi trije začnemo poljubljati roko gospodu in gospej ter se jokamo od veselja . . . Šli smo še tist večer ž njima na dom.

Takó nas je pripeljal Jezušček na sveti dan k novim roditeljem. Jaz sem ostala pri njih, Srečko in Dragotin pa sta obiskovala višje šole. Vsem trem se godi prav dobro, takó dobro, kakor nekđaj v očetovej hiši. In zopet nosimo lahko vsak mesec novčiče k gospodu katehetu za uboge dušice paganskih otrok.

(Prosto posl. Alojzij Vakač.)

Kitajci.

jugo-vzhodnej Aziji, na vzhodu visokih himalajskih gor in notranjo-azijskih visokih planjav pa do tihega ali velikega oceana leži jako lepa in bogata dežela Kitajska. Zemlja v tej deželi je takó plodovita, da zadostuje vsem potrebam ondornih prebivalcev, ki ne hrepené po tujih deželah, ter se izogibljejo tujih narodov samo zaradi tega, da bi jih tujei ne motili v

njihovem mirnem in zadovoljnem življenji. Kitajci — ali kakor jim navadno pravimo Kinezi — so jedini mongolski narod, ki ga smemo izobraženim imenovati. Njihova država je najstarejša in takisto stara je tudi njihova izomika. Cesar, ki ga imenujejo „nebeškega sina“, ima neomejeno oblast čez ves kitajski narod. Cesarjeva rodovina je jedino plemstvo, vsi drugi se po rodu prav nič ne razlikujejo drug od drugega. Kakor Bog v nebesih, takó ima kitajski cesar na svojem prestolu neomejeno oblast čez življenje in

imenje svojih podložnikov. On skrbi za vse, za potrebno in nepotrebno, za stare in mlade. Vender pa mora gledati na to, da ustreza željam in koristim svojih podložnikov. Ako bi ne zvrševal natanko božje volje, zgrabili bi podložniki za orožje in kaznovali prestopnika. Cesarju pomaga vladati 6 državnih svetovalcev ali ministrov. Ti svetovalci in pa namestniki posameznih pokrajin ter razni državni uradniki se imenujejo mandarin. Vsa vojna moč kitajske države stoji pod vojnim ministerstvom (King-Pu), ki ima po povelji cesarjevem

neomejeno oblast v vseh vojnih zadevah. Vojno vodstvo pa ima Jong-čing-fu, t. j. general-feldmaršalski urad, kateremu je predsednik jeden najodličnejših državnih velikašev. Pod njegovim zapovedništvom stoji vsa vojska. Vojno orožje kitajskega vojaka so: strela in lok, sablja, sulica in branilo. Vse orožje mora imeti vojak v najlepšem redu, lepo snažno in svetlo. Kdor bi tega ne imel, strogo se kaznuje.

Sliki vam kažeti dva kitajska vojaka v popolnej vojaškej opravi.

Kitajci so srednje postave. Za vitko, tenko telesno vzrast ne marajo, ker se oblačijo v široko obleko, v kateri se telesna vzrast ne pozna. Široko čelo, udrt pločast nos, majhene napošev stoječe oči, velika široka ušesa, srednje velika usta in oljnato-rumena pôlt so znamenja njih mongolskega plemena. Lase imajo črne; plave (rumene) ali še celó rudeče lase sovražijo Kitajci.

Kitajci so pohleven, blag in zeló mehák narod. Bodi si v obnaši ali govorjenji nikoli niso surovi, neugnani in neotesani, povsod se vedejo dostojno in plemenito. Razburjenost in strast sovražijo Kitajci, a ne morda zaradi pomanjkanja živahnosti, marveč zato, ker so se vže od mladih nog učili vladati samega sebe. Skromnost je vsakemu Kitajcu neka prirojena lastnost, katero najdeš pri ubožnih in imovitih, pri učenih in nevednih.

Ni ga skoraj ljudstva, ki bi bilo takó delavno, trudoljubivo in zmerno, kakor je Kitajec. Vže iz otročjih let vaje je vsakemu delu in delati mora ves čas svojega življenja, ako se hoče pošteno preživeti. Kitajec dela po ves dan in je srečen, ako si zvečer ugasí glad in žejo z najpriprostejšo jedjo in pijačo.

Obleka Kitajcev je primerna ondotnemu gorkemu podnebjju in je v primeri z našo obleko zeló široka. Nosijo dolgo, podšito suknjo, preko katere oblečejo še drugo s širokimi rokavi. Ubožni imajo suknje od volnenega blagá, bogatini pa od svile. Moška obleka je navadno modre, vijoličaste ali pa črne barve. V rumeno barvo se ne sme nihče drug oblačiti nego cesar sam in pa cesarjeviči. Po zimi podšijejo obleko z vato, imovitejši pa tudi s kožuhovino.

Poljedelstvo je pri Kitajcih najbolj razvito in lahko rečemo, da Kitajci v tej stroki presegajo vse druge narode. Koliko Kitajci cenó in spoštujejo poljedelstvo, kaže nam njihova lepa navada, da mora sam cesar po jedenkrat na leto orati. Takrat se poda cesar v velikem svečanem obhodu na polje; vrže se ondu na kolena, priklone se devetkrat do tal in prosi Boga za dobro letino. Potlej daruje Bogu junca, prime za lepo okinčano oralo, ter razorje nekoliko brazd, v katere vseje nekoliko semena.

Veliko spoštovanje imajo Kitajci do učenjakov, rekše ónih ljudi, ki so si prisvojili toliko znanja, da morejo zvršiti težke državne skušnje, brez katerih se ne more dobiti nobena javna služba. Uradniki ali mandariní, odvisni so drug od drugega po stopnji svoje časti, ter se ločijo med seboj tudi po obleki. Vsak mandarin ima po postavi natanko določena svoja javna opravila, pa tudi svoje domače življenje. Sploh je na Kitajskem vsak človek takó odvisen od vlade, da si niti hiše ne sme pozidati drugače, nego onako, kakor mu vleva postava za njegov stan.

B o ž i č.

Pri nas domá v družinskeji sobi je stala pod sivo pobarvanim čelešnikom leto in dan pručica od hrastovega lesá. Bila je vednó čisto umita, a ob sobotah je bila z belim peskom oribana, kakor vsa druga nepobarvana hišna oprava, da-si jo smo redko kdaj rabili. Vsak večer jo je imela babica, da je na njej klečeč molila svojo večerno molitev; takó tudi ob sobotah zvečer, ko so oče posegli po rujavem moleku, da smo vkupe molili sv. rožni venec. Ko je pa prišla jesen in dolgi adventni večeri, ko so dekletke, mati in babica sedele pri vretencih, in so iz ust do ust šle čudne pravljice in pripovedke,

in se pele sv. pesni, sedel sem jaz na pručici pri nogah babice, ter jim prisluškal z odprtimi ustmi takó dolgo, da nisem zaspal. Ko mi je pa jela glava težka postajati, potegnili so mati izpod postelje predal, v katerem je bila moja posteljica. Večkrat je pa morala babica k meni leči, predno sem zaspal, da so izginili strahovi, o katerih sem slišal tolike grozovitosti.

Dolge adventne noči so bile pri nas vender zeló kratke, ker vže rano zjutraj je bilo vse na nogah. Hlapci so opravljali živino, a dekle so kuhale zajutrek in pokladale prašičem. Mati so v izbi prižgali luč, potem so vstali tudi oče in oba sta se oblekla v obleko, ki ni bila niti za praznik, niti za delavnik. Potem so mati z babico tiho šepetali in če sem jih jaz kaj vprašal, rekli so: „Tiho, bodi in spi!“ Potlej so oče prižgali svetilnico ter se z materjo tiho odpravili iz sobe. Zunaj sem slišal duri zaškipati in videl luč odsevati mimo okna; slišal sem škripanje snega pod urnimi koraki in rožljanje pasje verige. Potem je bilo zopet vse tiho in zopet sem zaspal.

Oče in mati sta šla skoraj v tri ure oddaljeno farno cerkev k zornicam. Sanjalo se mi je o njih. Čul sem mile glasove zvonov, glasno doneče orglje in odmev pesni „Pozdravljena Kraljica!“ Videl sem nebrojno lučie na oltarji in zlate angelce. Tisti pa, ki stoji s trombo nad prižnico, razprostrl je peroti in vzplaval preko polja in gozdov, glasno naznanjajoč, da se bliža prihod Gospodov. — Ko sem se vzbudil, stalo je solnce vže visoko na nebu, mati in oče sta bila vže domá, babičina postelja poleg moje je bila vže postljana. Ravnokar je prišla babica iz kuhinje z veliko skledo mrzle vode, da mi umije obraz. Lice mi je zaščenelo od mrzle vode in iz same rahločutnosti sem se začel jokati. Babica pa me tako čudno pogleda, da sem se iz solz začel na ves glas smijati. Potem sva skupaj molila jutranjo molitev — a zdaj še le sem dobil zajutrek.

V tem je babica prinesla iz kuhinje velik škaŕ repe, ki nama jo je bilo olupiti. A pri tem delu nisem mogel babici ustreči; vrezal sem ali pregloboko v repo — ali pa sem lupino celo pustil. Ko sem se slednjič vrezal v prst, hudovala se je babica, rekoč: „Ti vender nisi za drugo, nego da bi te v sneg posadil!“ — a pri tem so mi z veliko skrbjo obežavali rano.

Takó so potekali adventni dnevi in babica mi je vedno gostejše pripovedovala o božjem Detetu, ki pride na zemljo.

V tem je bilo vedno živahnejše v hiši. Hlapci so snažili živino, donašali so pridno stelje in pripravljali rezanice; dekle so pomivale po izbi in kuhinji. V tem je bil zame pač vesel čas; zeló me je veselilo videti tak nered po izbi, ko je ležalo vse križem, da sem si mogel od blizu ogledati steklene podobe, ki so sicer visoko tam v kotu visele — potem uro z njenim čestitljivim licem in dolgim mahalom. Zna se, da se je nisem smel pritakniti, ker se pod mojimi prsti precej kaj skrha ali odbije — takó so dejali mati. Pazil sem vender vedno na vsak trenotek, ko bi matere ne bilo v izbi — dekle namreč niso dosti pazile name. Kmalu mi je prišel zaželjeni trenotek. Mati so šli v kuhinjo — in jaz hajdi po pručico. Postavim jo h klopi in v trenutku sem bil s klopi na mizi, kder je ležala ura. Ogledujem jo od vseh strani, polagoma odprem vrata na strani, pokukam na medena kolesca in potipljem, ali ne gré — a ni šlo. Še trdneje potipljem, pa tudi ne gré. Nazadnje pritisnem na neko leseno poličico in v hipu začnó kolesca strašno ropotati. V

neskončnem strahu skobalim se z mize na klop a s klopi se prekucnem na mokra tla, v katerem trenutku pa so me vže mati držali za suknjico. Kolesca so neprenehoma ropotala, mati pa me zasučejo skozi duri, ter me z obema rokama potisnejo pred hišo v sneg. Ves sem bil potr. Od znotraj sem slišal glasno smijanje dekel — a uro sem še vedno slišal ropotati. Ko sem nekaj časa jokaje tú stal in le nikogar ni bilo, ki bi me poklical nazaj v hišo, stopam dalje po snegu mimo hleva naravnost proti gozdu. Vedel nisem, kam hočem — a čutil sem, da se mi je zgodila strašna krivica in da nikakor ne morem nazaj. Vender pa sem se vsako minuto ozrl — ali me morda kdo domačih ne kliče.

Nisem prišel še do gozda, ko zaslišim glasno žvižganje. Ta žvižg sem dobro poznal. Babica je položila dva prsta v usta, ter mi dala svarilno znamenje. „Kam pa greš neumni otrok?“ klicali so za menoj, „le pojdi saj te bo hostarica vzela!“ Kakor blisk sem se obrnil pri teh besedah, ker hostarice sem se zelo bal.

Ali še nisem smel v hišo. Ostal sem na dvorišči, kder so oče z dvema hlapcema prašica klali. V tem sem pozabil storjeno mi krivico. Zdaj pridejo mati z veliko skledo vode in ugledavši me, pravijo: „Le glej, da se ne umažeš!“ Iz teh besed sem spoznal, da so vže dobri z menoj. Zopet sem bil srečen. Zletel sem v izbo, da bi se nekoliko ogrél. Tú je bilo vže vse v redu. Ura na steni je tolkla mnogo glasneje po novo osnaženej sobi.

Slednjič je bilo vse mirno po hiši, snaženje se je zvršilo in napočil je predbožični dan. Ta dan nismo južinali v sobi, nego v kuhinji. Miza v izbi je bila z belim prtom pogrnjena, poleg nje je stala pručica. Jaz sem po prstih hodil v izbo ogledavat novo suknjico, hlače in klobuk, ki so viseli na žreblji. Sem in tjà pogledaval sem skozi okno, da-li ne naletuje zopet sneg, ker so mi oče obljubili, da bom pri lepem vremenu šel z hlapcem k pólunočnici. Vse je bilo mirno. Tudi oče so rekli, da ne bode premrzlo, ker so bili vrhovi gorá v meglo zaviti. Nemiren sem bil samó jaz, ker so mi misli uhajale zdaj v kuhinjo, kder so mati kuhali velik lonec mesá, zdaj na novo obleko — na pólunočnico — in Bog vé, kam še.

Ravno pred „kajenjem“, po katerej stari navadi so se pokadila vsa poslopja, nastal je mej očetom in materjo majhen prepir. Hostarica je bila tú in mati so jej darovali kos mesa. Na tem so se jezili oče. Sicer so uboge radi in po večkrat obilo obdarovali ali hostarici niso dovolili ničesar podariti. Hostarica ni bila domača v občini; hodila je le po hosti, nabirala mah in gobe ter v napólu razpálih ogljarskih kočah netila ogenj, da se je grela, tudi spala je v njih. Prosjáčila je tudi po vasi in otroci smo se je zelo bali, ker so pravili o njej, da zna narediti, da krave dobó rudeče mleko in mnogo enakih stvari. Nam pa ni nikdar kaj žalega storila.

Kdor jej je le nekoliko dobrega storil, zahvaljevala se mu je: „Bog ti povrni tisočkrat tjà gori do nebes!“ — Kdor pa jo je razžalil, pretila mu je: „Čakaj, izprosim ti najglobokejši pekel!“

Hostarica je k nam rada hodila, nebrineč se za lajanje psa na verigi. Pred hišo je sedla in čakala takó dolgo, da so jej dali mati mleka ali košček kruha. Materi je dobro délo, ko jim je želela blagoslova — ali oče so dejali, da nje želja nima nobene vrednosti.

Ko so pred mnogimi leti v vasi zidali šolo, prišla je ta žena s svojim možem v naš kraj. Pomagala je pri delu — a ko se je njen mož pri kamnolomu ubil, ni delala več. Začela je hoditi po samoti in vsi so rekli, da je izgubila um. — Sodnik jo je večkrat vže izgnal iz občine — a vselej se je vrnila. „Ako bi ničesar ne dobila, bi se tudi ne povrnila,“ dejali so oče, „in ko bode stara bodemo morali skrbeti za njo!“

Mati niso ničesar odgovorili. Obdarovali pa so jo malo — a danes pa obilnejše k slavi velikega praznika.

Po „kajenji“ postavijo oče svečo na mizo in mati prinesó večerjo na mizo. (Večerjali smo zopet v sobi.) Veliki hlapec pripovedoval je potem o strahovih, o zakladih, najdenih ta večer itd. Mali hlapec mu je ugovarjal, rekoč, da ničesar ne verjame razun tega, da živina na sv. večer med polnočnico govori v človeških glasovih, ker to je slišal od izkušenih, resnicoljubih, starih ljudi. Potem so zapeli sv. pesni — ali da-si sem drugekrati petje rad poslušal, nocoj mi ni dalo mirovati. Hotel sem oblečen biti v novo obleko, da me hlapec ne pusti doma. Končno se me babica usmili in me napravi. Ob deveteh uri so bili vsi napravljeni. Velikega hlapca sem se prijel za suknjin rob v tem, ko so me stariši in babica poskropili z blagoslovljeno vodo ter mi zabičevali naj ne padem — ali ne zmrznem po poti.

Potem smo šli. Veliki hlapec nosil je velikansko svetilnico sê smoljnato lučjo, ki je razširjevala rudeče žarke po bliščečem se snegu, kámenih in štorih kraj pota. Grozna se mi je zdela ta rudeča luč in poleg nje naše dolge sence. Nekaj časa smo šli po ozkeji stezi in jaz sem bil vesel, da nisem bil zadnji, ko smo stopili drug za drugim.

Potem smo prišli na travnik. Po leti je tû potoček glasno žuborel a zdaj ga je bilo komaj slišati, ker ga je pokrivala debela ledena skorja. Pot nas je peljala mimo mlina; iz svetilnice utrnila se je debela iskra in veter jo je zanesel na nizko streho. Se vé da je takój ugasnila, ker je bila streha z debelim snegom pokrita.

Stopili smo v temen gozd; kako čarobno-lepo zdelo se mi je tû! Kako veličastno so stali tû mogočni gozdni velikani v tihem nočnem miru. V svojem mladem srci sem čutil blaženost sv. noči! Zna se, ko bi bil sam, bil bi strepetal od gróze. — Zdaj smo zaslišali znane glasove sosednjih vaščanov, ki so prišli po cesti, katero smo ravnokar nastopili. Glasno so se pogovarjali in smijali a meni se je zdelo, da to niti pravo ni, ker moje misli so bile vže v cerkvi. Kako lepa mora biti po noči godba in toliko lučie prižganih — o vsem tem mi je babica vže davno pripovedovala.

Ko smo vže dolgo po cesti hodili — potem preko polja in potem še jedenkrat skozi gozd, zaslišimo tiho žvenkljanje — potem zopet nič — in zopet glasneje. Bil je to glas malega zvona v farnej cerkvi. Ko smo prišli na višavo, zagledali smo mnogo mnogo lučie, ki so vse hitele proti cerkvi. Mali zvon je potihnil, oglasil se je srednji in zvonil dolgo in dolgo, da smo dospeli k cerkvi. Zdaj je zadonel veliki zvon — a kmalu so se združili vsi trije v najblažjem soglasji. Ko vže davno potem niso več zvonili, donel mi je njih glas po ušesih. Nisem jih mogel pozabiti. Res je torej, kar mi je babica pripovedovala: „O pólnoči začnó zvonovi zvoniti in zvoné tako dolgo, da dospé najzadnji prebivalec iz najbolj oddaljene vasi v cerkev.“

Cerkev stoji na z brezami in jelkami obrastenem griči. Malo pokopališče ograja nizek zid.

Visoka, ozka cerkvena okna so se jela svetiti — zvonovi so novič zadoneli, orglje so zapele in mi smo stopili v cerkev. Tù je bilo vse drugače nego ob nedeljah. Luč je bila pri luči, da je bilo svetlo, kakor ob belem dnevi. Večna luč je rudeče žarela. Pozlačeni tabernakelj se je svetil, kakor bi bil od suhega zlatá.

Hlapec me je peljal skozi dve vrsti klopí k stranskemu oltarju, kder je vže mnogo ljudi stalo. Tù me postavi na stopnice — na oltarji zagledam stekleno omaro, katere poprej nikdar še videl nisem. Stala je sredi dveh jelčic. Hlapec mi zašepeče: „Tù so jaslice, le oglej si jih!“ Zdaj pa pristopi k meni stara ženica, ter pravi: „Ali pa tudi veš, kaj je to? Ali vidiš to-le iz štirih deščic narejeno? To je hlev. Tù je skala, v mahu pa stojijo pastirji in njih čreda. Tù v hlevu v rudečih jasicah je Jezušček, ki leži na slamici. Poleg njega sta Marija in sv. Jožef. Zadaž sta osel in vol, a spredaj so pastirji, ki so malemu Jezusu prinesli jagnjeta v dar. One velike hiše in stolpi so mesto Betlehem. V zraku nad njim plava angel, oznanujoč rojstvo nebeškega Kralja. V štirinajstih dneh, o prazniku sv. treh kraljev, pridejo sem tudi sv. trije kralji. Oni imajo veljblode in jeden izmej njih je čisto črn. Ali si si zapomnil vse? Zdaj pa le dobro vse oglej, da bodeš znal materi povedati.“ Dobra ženica je pokleknila poleg mene na tla in začela moliti. Ona izvéstno ni znala peti z drugimi.

Pazno sem si ogledal vse stvari v steklenej omarici. Razven Marije, ki je imela na glavi modro ruto, notri do tal segajočo, bili so vsi ljudje oblečeni, kakor možje tù pri nas. Sv. Jožef je imel tudi zelene nogavice in kratke úsnijate hlače.

Ko se je končala zahvalna pesen pred sv. mašo, prišel je hlapec po-mé. Začela se je sv. maša. Ministrant je zažvenkal, iz zakristije so stopili gospod župnik v krasnem plašči pred oltar, za njimi pa so se vrstili štirje nositelji gorečih bakelj v rudečih plaščih. Orglje so zagromele polnoglasno, gosli in trombe so je spremljevale. Pred oltarjem se je vzdignil beli dim kadila, da je kmalu zagrnil ves oltar v dehteči oblak. — Pri darovanji so utihnile orgle — samó dva glasova sta pela ljubko pastirsko pesen. Pri „sanctus-u“ so zapeli malemu Jezusu „pesen pri zibeli,“ mej evangelijem in povzdigovanjem pa sta se na koru slišala kukavica in slavec kakor v najlepšej vigredi.

Globoko se mi je vtisnil spomin na sv. noč — a jaz ne bi mogel ukati veselja. Postal sem resen in miren; čutil sem svetost velikega praznika. — V tem pa sem vedno mislil na dom, stariše in babico, ki zdaj pri jedinej luči kleče okolo mize — ali pa vže spé v tem, ko je zunaj po vsej naravi izliti mir svete noči.

Ko se je sv. maša končala in so pogasnile lučice, odpravili smo se domóv. Iz cerkve prišedši bila je zunaj gosta megla — a vender je bilo svetlejšé, moral je mej tem mesec vzhajati. Svetilnic niso več prižigali.

Bila je še le jedna ura — a cerkvenik je zvonil zornico. Še jedenkrat sem se ozrl, temá je bila v cerkvi, le večna luč se je rudeče žarela.

Ko sem se obrnil, hoteč se prijeti hlapca za suknjin rob, ni ga bilo nikjer več. Malo ljudi je stalo še tù, hlapec je moral vže iti naprej, toraj se spustim v dir mimo ljudi, ter hitim, kar najhitreje morem. Kmalu sem pustil

vse ljudi za seboj — a hlapca le nisem našel. Za trenotek postojim: ali naj se vrnem? „Nè, naravnost domóv grem,“ sem si mislil — in zopet začnem hiteti. Sem in tjà je ležalo v snegu ogorelo oglje smolnatih bakelj, ki so je ljudje v cerkev gredé otresli. Na desno in levo pa je iz goste megle molélo grmovje in štorovje — tako črno, da mi je jelo grôza postajati. Zóna me je izpreletela tudi vselej, kadar sem prišel na križ potov, ker sem večkrat slišal, da v svetej noči hudobec na razpotjih ljudi čaka ter jim ponuja zakladov, ako mu zapišejo dušo. Nazadnje sem trdno sklenil, na take stvari niti misliti nè — a čim bolj sem si je odganjal, tem živeje so mi stopale pred oči.

Strah me je gonil naprej. Prišel sem vedno globokeje v gozd; vrhovi dreves so šumeli in debele kepe snegá so zdrsovale na tla. Sèm in tjà je bila taka temá, da niti dreves nisem razločeval. Kmalu sem izgubil pot. To me ni dosti oviralo. Sneg ni bil visok in tudi tla so bila ravna. Kmalu pa so se jela tla vzdigovati, stopal sem vedno više, grmovje je bilo vedno gosteje in visoko resje me je obdajalo; drevesa niso bila več ravna, ampak kriva in polomljena. Z velikim trudom sem šel dalje. Sneg se mi je večkrat udril pod nogama, da sem do vratú stal v visokem resji. A vender sem hitel dalje. „Da le do mlina pridem,“ dejal sem sam v sebi — „potem vže najdem domóv.“

Sneg se mi je vsipal v žepe, sneg mi je zmrzoval na hlačicah in nogovicah in voda mi je kapala v črevlje, ali trudnosti nisem čutil. Ne vem, kako dolgo sem vže hodil, ko v hipu zagledam pred seboj globoko brezno. Napolnjevala ga je megla in iz megle so moléli temni vrhovi tenkih jelk. Gozd okolo mene je bil redkejši in na nebu je svelil pólumeseec. Pred menoj za breznom ni bilo družega nego gozdnato obraščene goré. Spodaj pod menoj, menil sem, je dolina in slišal sem šumenje potoka — ali pa je bilo le šumenje dreves v breskončnem prepadu? Na levo in desno sem iskal pota, ki bi peljal v dolino — a ničesar nisem našel. Tù je bila gôla drča, iz poklin je molélo brinjevo grmovje, potem sem se hotel spustiti nizdolu in vže sem preméril kratko črto ali v pravem času sem se vzdržal na debelej korenini, malo je manjkalo, da nisem zdrsnil po naopičnej steni v brezno. Zdaj nisem mogel več naprej. Šel sem na ozki kraj, nevedoč, kdé sem. „Ko bi prišla kaka srnica, povedala bi mi pravi pot,“ mislil sem, „saj v svetej noči živali govore v človeških glasovih — in nocoj je sveta noč!“

Poskusil sem iti nazaj, ali kamenje se mi je rušilo pod nogama in nisem mogel naprej. Začel sem hoditi sèm in tjà na ozkem kraji, ker me je jelo zebsti. Začel sem tudi klicati vse domače po imenu — ali nobenega glasú ni bilo slišati od nikoder. Začel sem jokati. Začel sem moliti k božjemu Detetu, da me reši. Ali tudi glas mi je onemogel. Počenil sem na tla: „Zaspal bodem, saj so to le sanje in kadar se vzbudim, bodem doma ali pa v nebesih!“

V hipu zaslišim pokanje suhega grmovja, in začutim, da me je nekaj prijelo in vzdignilo k višku. Iz strahú sem zatisnil oči, nisem se upal pogledati. Gorkota mi je jela prihajati po udih — drevesa in goré so se zibale z menoj. Ko se vzbudim, stal sem pri durih domače hiše. Nekdo me je posadil na tla, pogledam in vidim hostarico, ki je s komolcem potrkala na duri in potlej hitro otišla.

Duri se odpró, babica me vsa prestrašena potegne k sebi ter zavpije: „Za Božjo voljo, tù je!“ Nese me v izbo — a takój zopet v vežo, stopi pred

vežo in dvakrat prav glasno zažvižga. Potem prinese škač snega, sezuje me in postavi v sneg. V nogah me je zabolélo — a babica je rekla: „To je dobro; ako te boli, nisi ozébel.“

Kmalu so se vračali hlapci in dekletom. Iskali so mene. Čez dolgo so se vrnili oče in ko je vže solnce vzhajalo in je babica vže mnogokrat zažvižgala — vrnili so se tudi mati. Sedli so k mojej postelji poleg očeta; imeli so čisto zamókel glas. Rekli so, da naj zaspim, ter so zagrnili okno, da bi mi solnce ne sijalo v oči. Oče pa so hoteli vedeti, kako sem se izgubil od hlapca in kod sem hodil.

Začel sem jim pripovedovati, kako sem pot izgrešil, v kako puščino sem zašel. Ko pa začnem praviti o pólumeseu nad menoj in črnih gozdih, o šumenji dreves in globokega brezna, prebledijo oče in póluglasno reko materi: „Žena, hvaliva Bogá, da je tú, fant je bil na pečini!“ — Pri teh besedah poljubijo me mati na lice, kar so le redkokrat storili, zakrijejo si obraz z zastorom in otidejo iz izbe. „A kako pa si domóv prišel, dečko?“ vprašajo me oče. „Ne vem,“ odgovorim jaz, „bil sem najedenkrat pred hišnimi vrati. Hostarica me je postavila na tla, potrkala je s komolcem na duri in hitro otišla. Babica me je odnesla v izbo — potem pa zopet nazaj v vežo.“

„Zdaj le zaspí,“ dejali so tudi oče, „a jaz grem v cerkev, danes je sveti dan!“ Dolgo sem moral spati, kajti ko sem se vzbudil bila je vže temá okolo mene. Pri mojej postelji je sedela babica, mati pa so kuhali večerjo.

Ko so pozneje domači sedeli okolo mize pri večerji, sedela je tudi hostarica mej njimi. Oče so jo dobili pri cerkvi na grobu njenega moža. Po sveti maši pa so pristopili oče k njej in jo vzeli s seboj na dom. Od sinočnega dogodka pa niso spravili več iz nje, kakor to, da je iskala božjega Deteta v gozdu. Potem je pristopila k mojej postelji, ter me pazno pogledala — a jaz sem se je zeló bal.

V ozadji naše hiše je bila sobica, v njej smo imeli staro pohištvo. To izbico so ukazali oče počediti, postavili so v njo peč, postelj in mizo, nato so povabili hostarico, naj stanuje tú notri. Ostala je pri nas. — Bila je redkokdaj domá. Hodila je po gozdu, kakor prej, nabirala mah in gobe — potem je dolge ure preklečala na grobu umrlega moža — in pozno zvečer se je vračala domóv. Jasno nam je bilo, da je bila hostarica nekđaj srečna in pametna a nagla smrt njenega moža jej je vzela pamet. — Ko sem vže odrastel, bila je hostarica še vedno pri nas. Vsi smo jo imeli radi, bila je tiha in mirna. Samó pes, priklenjen na verigi, lajal je silno, kador jo je ugledal. Tega lajanja nismo razuméli. Nekđaj pa, ko je šla zopet po travniku proti hiši, strgala se je veriga — pes skoči v hostarico — in jej liže lici. Strmeč smo to gledali — ali od hostarice ni bilo zvedeti — odkod to prijateljstvo? — Prišla je pozna jesen. Zopet je hostarica presedela dolge ure na pokopališči — a naš pes je večkrat tako žalostno tulil, da je babica stresavala sivo glavo, rekoč: „Nekdo bođe umrl v vási — Bog mu bodi milostiv!“

V kratkem času potem, zbolela je hostarica, ki se je deževnega dné prehladila na pokopališči — in ko je zopet zasijala zôra blaženega božičnega dné, zaspala je v Bogu. V zadnjih trenutkih je podajala očetu in materi roko, želeč jim: „Tisoč in tisoč blagoslovov — tjá gori do nebes!“

(Po „P. Rosegger-ji“ prevéla J. M.)

„VRTČEVA“ PRILOGA.

Angelj ubogim.

(Deklamacija v 19. dan novembra 1886. l.)

Vzpomlád se je približala,
Prinesla cvetja krásnega;
Nebó višnjavo in lepó
Nam kliče: „Góri glej okó!“

Tù stopa siva mamica
Samótna in molčeča vsa,
Težavna je ob brljah pot,
Poišče si počitka kot.

Tik ceste sede na mejník,
Vzdihuje: „Oh, moj rešeník!
Usmili se me dobri Bog,
In reši béde me nadlog!“

In Ti, ki vsemogočen si,
Ne zabiš reve v milosti;
Oj pošlji meni angelja,
Da v dôm nebeški me peljá!“

In glej, vže angelj mil stojí
Pred njo. — Gospá je milosti!
„Káj tožite, sirota tú
Sameča v bédi — brez mirú?“

Jókaje starka se glási:
„Ga ní, da zame prosil bi,
Da me vzemó v ubožnico,
Kder drugi ubožci bivajo.

„Bolezni starka vže slabím,
Prosjačim, da se preživim;
Izprošen košček krúheka
Je vse, kar ímam dóbrega!“

Molči zdaj starka; — gube lic
Oblije dvoje jej solzíc;
Gospá se milo nasmejí —
V podobi lepej angeljski.

Obličje žarno govórí,
Da jej pomágati želí,
Ter tiho reví šepetá:
„Le pojdi mirno, mamica!“

„Domóv se vrni brez skrbi,
Dobroti Božjej večje ni,
Vže jutri pride ti pomoč,
Le pojdi, starka — lahko noč!“

In prej ko starka se zavé,
Odšla je tolažnica vžé;
Sanjáje vrne se domú,
Izročevaje up Bogú.

Sijál ni jutru solnčni žar,
Pomoč ko starki pride kar.
In kdo je bila ta gospá,
Podoba lepa angelja?

Elizabeta cárinja,
Ubogim mati míljena!
Elizabeto živi Bog,
S cesarjem ves cesarski króg.

A. Perné.

Ribičev posinovljenec.

(Godi se po zimi na trgu v Marseille.)

Pavliček. Kako hudo brije veter! Vže je pobelil sneg ceste in strehe! O moj Bog! Kdo mi dá kruha in prenočišče za to noč, ki bode takó mrzla in huda? (Zgrudi se poleg cestnega kamena; prihajata ribič in njegova žena.)

Jakob. Kaj ne, žena, ribarstvo se slabo izplača; in ta čas ribariti tudi ni, kar si bodi. Ali bodi si, kar si hoče, kakih pet belih bi pa še zmirom imel lahko v žepu. Ali pasja dlaka! mrežo, ki se mi je raztrgala, bode treba drugo napraviti.

Ivana. Mreža bode vže še, ali drv teh je malo in treba jih bode kupiti.

Jakob. Pravo imaš, žena; vidiš, stvar, na katero niti mislil nisem; nù pa saj malokdaj mislim na drvá, ker sem bolj na vodi nego li pri peči.

Ivana. Oh! res je, Jakob; ne vidim te druge kratí razun zvečer, in to je še dobro, da ti na misel ne pride, da bi nesel na večer ribe v mesto. Jakob, ti preveč delaš.

Jakob. To mora biti, žena, da preživiva svoje otroke. (Slučajno se ozrè na stran, kder leži na tleh Pavel.) Glej, kaj pa leži tam na tleh pri cestnem kámenu. Menda je nekdo popustil tam nekaj perila.

Ivana. Jaz vže ne vem, Jakob, pogledjva! (Ukreneta proti Pavlu.) O Bog moj! otrok je in — mrtev!

Jakob (sklone se k dečku in ga vzame v naročje). Ubogi malček! Mrzel je kakor led! mraz ga je umoril.

Ivana (ne upa se ga pogledati). O moj Bog, moj Bog! kvara, Jakob! Podobna sta si kakor krajcar krajcarju, ta in naš Peterček. (Vzame Pavlička na svoji kolèni, zavije v zastor in pritiska na nedrije, hoteč ga oživeti. Deček ne pokaže nobenega znamenja, da živi.) Idiva, kar je, to je, nič več ne živi! (Joče; solza, padši na Pavlovo lice, vzdrami ga. Zgane se in odpre oči. Ivana vzklikne od veselja.) Oče nebeški! saj živi. (Pogleda svojega moža.) Jakob, dva imamo. (Kaže dečka.) Jeden več!

Jakob. Naj bode! Bog blagoslovi obilo družino.

Dve leti ste prešli, od kar sta ribiča našla Pavlička; deček je prinesel bajè srečo v njiju hišo; nikdar ni bilo ribarstvo tako dobro, nikdar ni bil dobiček tolik. Jakob in Ivana nista delala nikoli razlike mej Pavličkom in ostalimi otroki, kajti njiju sreci ste bili plemeniti. Nikdar ni prišla iz Jakobovih ust beseda, ki bi količkaj žalila siroto, ki je bila tujka v družini, breme poleg drugih bremen obkladajočih ribiča. Ivana je bila vredna svojega možá. Osoda Pavličkova jo je globoko ganila in delila je z isto radodarnostjo svojim otrokom in posinovljencu zaklade nežne ljubezni, kakeršno more vsaditi nebó le v materino srce. Končno niso Pavla nikdar ločili od kake stvari, kar navadno takó bridko peče takega osamljenca. Pavel pa je iskreno ljubil svoje pástariše ter je skušal na vse mogoče načine zadoščevati vsaj nekoliko njihovim dobrotam. Bil je srečen, ker ni bil sam na svetu; imel je zdaj roditelje, brate in sestro Marijco, s katero je delil vse svoje igrače vse svoje veselje.

Nekega dne, ko je Jakob ribaril, čuvata Pavel in Marijca na obrežji bogat plen rib, katere je ribič metal iz vode. Otroka se menita s seboj.

Marijca. Povej mi, Pavliček, zakaj so te oče nekega dne pobrali na ulicah Marzeljskih, kder si od vseh zapuščen umiral gládú in mraza.

Pavel. Oh, res da, bil sem sirota.

Marijca. Pa kaj si počel poprej?

Pavel. Zgubil sem mater, predno sem jo poznal; in oče moj, pošten mož in neustrašljiv, utonili so, hotevši rešiti nekoga iz gotove smrti. Val, ki jih je pogóltnil, vzel je tudi meni zadnje nade, kajti oče so bili moja jedina podpora.

Marijca. Ubogi Pavel, kako si bil nesrečen! Veš kaj? jaz mislim, ko bi mi oče in mati umrla, da umrjen tudi jaz. Pa kaj si ti storil po tem?

Pavel. Ubožna stara žena, ganjena od moje osode, vzprejela me je in kakor je mogla, nadomeščala roditelje male sirote. Ali nekaj časa potem se je dobra starka bolna vlegla, in nekega jutra, vzbudivši se, kličem jo zamán. Bližam se postelji, misleč da spi. Poljubim jo na čelo, oh! bilo je mrzlo. Zamán jo obsipujem z najslajšimi imeni, izražam jej najživejšo ljubezen, ona mi ne odgovori; zopet bil sem sam, moja druga mati bila je smrt. Zdaj sem bil res nesrečen, mraz me je tresel, glád me je mučil, v solzah sem se topil ves večer in vse jutro, ko sem klečal na pokopališči nad gomilo tiste, ki je skrbela za mene, ter jo prosil, da tudi mene vzame neizprosna smrt. Glej, Marijca, ti spomini me silijo še zdaj v jok.

Marijca (briše solzé Pavlu). To je res, Pavel: ali pustiva, kar je bilo, in govoriva o sedanjosti. Pokaži mi malo ono lepo knjigo, ki so ti jo dali gospod župnik, in iz katere ti vedno čitaš.

Pavel. Ná jo, Marijca. (Izprašujeta se medsobojno.)

Marijca. To je pač lepo vezilo, katero so ti dali gospod župnik.

Pavel. Res je, Marijca, ali zdaj ti moram povedati dogodbico, katero sem doživel, predno sem dobil to knjigo od gospoda župnika.

Marijca. Le, Pavel; vže poslušam.

Pavel. Nekega dne sem bil na morskem obrežji, čakaje, da se vrno oče, ter sem se zabaval s tem, da sem črtal s koncem paličice v pesek znamenja, katera naj bi bila podobna črkam, ki sem je videl v abecedniku Nikolajevem, saj veš ónega tesarjevega sina. Uvidevši pa, da mi vsakikrat veter razdré moje delo, ujezim se in obžalujem mrmraje, da nimamo denarjev, da bi se naučil čitati in pisati. Kar občutim neko roko na svojej rami in v istem hipu začujem glas: „Ti bi se tedaj rad naučil čitati in pisati?“ — Ves zmeden zarudim kakor črešnja, vzpoznavši gospoda župnika; a takój se ojunačim in odgovorim: „O, dá, gospod! toda veste-li, da je to nemogoče, ker moj oče nimajo denarjev, da bi me poslali v učilnico.“ — „Ti bi bil tedaj zadovoljen, ako jaz odstranim to oviro?“ — „Jaz zadovoljen? . . . saj bi bil srečen, kakor kak kralj.“ — „Dobro, naj bode!“ rekó mi gospod župnik, in še tisti dan so me začeli učiti.

Ko Pavel to izgovori, začujeta znani glas.

Ivana (bliža se jima, ne da bi ju opazila). Pojdita, otroka, pustita zdaj čitalo. Ti, Marijca, teči v hišo iskat košaro za ribe; ti pa to-le napolni, Pavel! (Da mu košaro.) In nesel jo bodeš v mesto.

Marijca (odhajajoč). Dà, mati.

Pavel (vzdignivši se, drži polno košaro rib do robú). Bodite mirni, dobra mati, za jedno uro se vrnem.

Solnce se je vže nagnilo, Pavel pa se še ni vrnil. Ivana, v sredi svojih otrok, vse je pospravila v koči in pripravila Jakobu večerjo. Na krat, bližajoč se k morskemu obrežju, zelo zavpije. Nebó so pokrivali temni oblaki, mati se je zelo prestrašila, neka ladija je dajala znamenja potopa, ribiči pa so tekali sem in tja na strašno pomoč; grôzna beseda je izšla iz njenih ust ... Ubogi Jakob!

Ivana (lomi si roki in silno joče). Jakob!... mož moj!... on tone!... (Pade na koleni, otroci se je oklenejo, plakaje.) O Bog! kdo ga bode rešil? (Vzdigne se in pogleda obupno na razburkano morje.) Kako strašan je vihar! Spodaj, spodaj, morje vrti peneče se valove nad oslabelo ladijo ... Zamán se ustavlja silnemu viharju ... Moj Bog! ladija se skriva ... Jakob je zginil pod brodovjem ... Pa kaj vidim, tu na obrežji ... To je Pavel ... oči je uprl na morje, trudi se ubrati Jakoba; zagledal ga je, vrví išče; privežejo ga, on se spusti ... O Bog nas reši, in Jakob ž njim! ... (Tesonosrčno pogleda, nekaj časa molči.) Storjeno je ... brodovje se zažene vse razbito k obrežju ... Iz nova se on spusti ... val ga zamota ... Ničesar ne ugledam več nego plavajoče kose ladijine ... Bog! znamenje se da ... potegnejo vrv, to sta ona dva ... To je Pavel, to Jakob! ... Rešena sta! ... O moji otroci, zahvalimo se Bogu. (Vsi padejo na kolena.)

Pavla položó ribiči nesvestnega na obrežje. Jakob se vrže Ivani v naročje.

Ribič. Mati Božja! to vam je priden in neustrašen deček. Verjemite mi, Jakob, da bi vas v pičlej četrt uri ne bilo več med živimi, ako bi ne bilo njega.

Drugi ribič. Kdo bi si bil mislil, da si ta deček upa to, kar moremo samó mi, stari pomorščaki! Vreči se v morje v takej hudej uri, to je žrtev, ki zasluži zahvale.

Jakob. Hvala, prijatelja; storila sta vse, kar je bilo v vajinej moči, da me rešita. Mi se vrnemo domóv; in ko bi kdaj prišla zopet nevihta in bi bila vidva v nevarnosti, jaz ne bodem pozabil usluge, ki sta mi jo skazala; toda ubogi Pavel potrebuje pokoja. Z Bogom! (Ribiča otideta.)

Jakob (pri vzglavji Pavlovem, kazoč ga svojeji ženi.) Brez njega, Ivana ljuba, brez te mlade sirote, ki sva jo za svojo vzela, bi me ti ne imela več; brez njega, otročiči moji, bi bili vi izgubili mojo ljubezen in podporo.

Ivana. Blažen óni dan, ko sva ga posinovila!

V tem času ni se govorilo družega v Marzelji nego o junaštvu malega Pavla; v vseh tedanjih časopisih se je pisalo o njem, in na prošnjo deželnega sveta mu je odločil minister notranjih poslov 300 frankov nagrade, ki jo je izročil Jakobu, da si napravi novo ladijo, in svetinjo za junaštvo, katero je ohranil v dragocen spomin. Danes Pavel ni več deček. Omilil se je tiste vasi župniku, ki ga je naučil raznih koristnih stvari, takó, da je lahko stopil v mornarsko šolo. Dobra glava in pridno učenje sta ga naredila načelnikom. Zdaj je ladije kapitan in kmalu bode še za stopinjo višje. Postal je ponos Jakoba in Ivane, ki ga imata zmirom poštenim sinom, ki deli z njima svoje talente, poštenje in pridnost.

Iz francoštine prevel B—c.

Pisma mlademu prijatelju.

XII.

Dragi Bogdan!

ko bi hotela razdeliti „noviško dôbo“ v slovenskej književnosti na več manjših dôb, imenovala bi lahko dobico od 1843. l. do 1848. ali 1850. l. prehodno. Kakor gobe po dežji so se prikazovali novi slovenski, poklicani in nepoklicani pesniki in pisatelji in se družili noviškim dopisovateljem in sotrudnikom. Nekaj se jih je s časoma pretvorilo in zlezlo v nasprotni tabor, nekaj jih je vzela slana črez noč, nekaj pa jih ostalo zvestih svojemu poklicu. In od teh so nekateri nadaljevali svoj pesniški ali pisateljski posel, ki so ga bili začeli, nekateri pa so si izbrali kako drugo stroko, za katero so bili sposobnejši in katerih strokovnjaških ali učenjaških del se še danes veselimo. Takrat se je začel še le pravo za pravo budit pravi narodni duh in prešinjati vse razne slojeve slovenskega naroda. Ko je napočila 1848. l. nova dôba na političnem polji, mogli so se tudi Slovenci svobodneje gibati in boriti se za ravnopravnost mej drugimi narodi. In tak prevrat je uplival seveda tudi na literarno polje, vzlasti na časnikarstvo; zato bi lahko rekli, da se je začela nova (peta) dôba v slovenskej literaturi z 1848. letom.

Jeden prvih sotrudnikov „Novic“ je Fran Malavašič, ranocelnik in prelagatelj vladnih zakonov in ukazov v Ljubljani († 1863. l.). Pridno je pesnikoval, a njegove lahne pesni niso posebno velike cene. Spisal in prevel pa je mnogo povesti za prosti narod in mladino, ki se odlikujejo po priprostem zlogu in zanimivej tvarini (Zlata vas, Pavliha, Lažnjivi kljukee, Strijca Tome koča . . .). Leta 1849. je izdaval po jedenkrat na teden zabaven in poučen list „Pravi Slovenec“, v katerem je mnogo blagá izpod njegovega peresa. Tudi slovensko slovnico je spisal (1849. l.), ki je pa ni potrdil presojevalec Metelko kot učno knjigo zaradi velikih nedostatkov.

Prvi, ki je pisal v „Novicah“ z gajico, je Anton Krempelj, ki je umrl kot župnik pri malej Nedelji 1844. l. Kot vrl rodoljub in govornik je storil mnogo za povzdigo narodnega duha na Štírskem. Objavljal je v „Novicah“ prislovice štajerskih Slovencev, izdal propovedi in druge nabožne knjige, a najbolje ga slavé njegove „Dogodivšine Štajerske zemle“, s katerimi si je dobil imé slovenskega zgodovinarja. Lepega jezika pa ni imel v oblasti.

Celino na slovenskem literarnem polji je oral v svojej stroki Matija Vrtovec, ki je umrl kot vikarij (farni namestnik) v Šent-Vidu pri Lipavi 1851. l. Vzgleadni duhovnik je spisal poleg drugega slovensko „Vinorejo“ doklado „Novic“ 1844. l. „Kmetijsko kemijo“, „Zvezdoslovje“ (Novice), izdal svoje shodne ogovore in pisal „Občno povestnico“ (doklado Novic), katere pa je dovršil samo stari in srednji vek, z novim vekom pa jo je popolnil M. Verné in dal vsó v déžel 1863. l.

V „Novicah“ so priobčevali svoje pesniške umotvore tudi štirje pesniki duhovniki, mej katerimi zavzema prvo mesto Anton Žakelj (s pesniškim imenom: Rodoljub Ledinski), ki se je porodil v Ledinah pri Žiréh in zapustil svet kot kapelan pri sv. Duhu nad Leskovcem 1868. l. Bil je obširno izobražen

rodoljub in vešč mnogih jezikov, vzlasti slovanskih. Njegove pesni so duhovite, dovršene in smejo se šteti mej najlepše cvetke slovenskega Parnasa. Zbiral in otel je poginu tudi precej narodnega blagá, vzlasti pesni (Mlada Breda), katere se štejejo mej najkrasnejše proizvode slovenske narodne poezije.

Pesnik po „božjej volji,“ kakor pravimo, je tudi Fran Svetličič; porodil se je v Spodnji Idriji in umrl kot župnik v pokoji v Ljubljani 1881. l. Šteje se mej prve slovenske pesnike in je objavljaj svoje pesni posebno po „Novicah“ in po Janežičevem „Glasniku.“ Najbolje so se mu priljubili soneti, katerih je zložil lepo število. Svetličičeve poezije so cenjene, dovršene, krepke in tudi veličastne.

Priljubljen pesnik in pevec slovenski je Valentin Orožen. Pesnikoval ni mnogo in tudi ne posebno duhovito in izvorno; odlikujejo pa se pesni njegove po priprostosti in živahnosti in ravno po teh dveh znakih naše narodne poezije so se tako priljubile narodu, da se pojó posebno rade v veselih družbah. M. Lendovšek je zbral vse njegove pesni in jih izdal v posebnej knjigi 1879. l. Pošiljal je Orožen svoje pesence v „Novice“ in „Drobtinice.“ Umrl je kot farni oskrbnik v pokoji 1875. l.

Plodovit pesnik je bil Jože Virk, ki se je porodil 1810. l. v Podrečah in je bil župnik v Ločah v labodskej vladikovini († 1880. l.) Zložil je ogromno veliko število slovenskih pesnij; če tudi se ne more prištevati najboljšim pesnikom slovenskim, udomačile so se vendar njegove pesni (Slovensko dekle) res hitro v narodu in pojó se še zmirom rade, ker je umel zadeti kakor Orožen pravo narodno struno. Pozora vredne so njegove pesni na čast Mariji.

Prvi „Noviški“ pesnik pa je Ivan Vesel, katerega pesniško imé se glasi „Koseski“. Zagledal je luč svetá v Kosezah (pri Moravčah) 1798. l. Posvetivši se pravu, stopi v državno službo v Tolminu, pozneje v Gorici in nazadnje v Trstu, kjer je umrl 1884. l. kot finančni svetovalec v pokoji.

Koseski se je ukvarjal v mladih letih z nemškim pesništvom. Jedina pesen njegova (prvi slovenski sonet) iz mladih dnij je „Potažba“ (tolažba) katero je prijavil 1817. l. v nemškem ljubljanskem tedniku. Še le „Novice“ so ga vzbudile, da je začel zopet pesnikovati v materinem jeziku in prinesle so 1844. l. na posebnej prikladi veličastno pesen njegovo: „Slovenija cesarju Ferdinandu o njegovem prihodu v Ljubljano 1844. l.“, katera je raznesla Koseskega pesniško slavo mej slovenski narod. Pesen je prišla o pravem času na svetlo. Narod naš je bil takrat v početkih svojega kulturnega in vzlasti političnega zavedanja. Zato je vzprejel z največjim navdušenjem pesnika, ki mu je govoril o njegovej slavnej in ob enem tudi izmišljenej lepej preteklosti, o njegovem velikem poklicu in jasnej bodočnosti. Narod je potreboval takega proroškega pesnika in zato se mu je takrat tudi prikupil Koseski s svojimi proizvodi, ki se odlikujejo po zvenečih vzrazih in visokih vzlétih, po jednako zvočnih besedah in bobnečih stihih, kar dela pesen posebno ugodno za navdušujoče deklamovanje. Zategadelj je imel Koseski velik uspeh in upliv na takrat se zavedajoče Slovence in pesni njegove ustrezajo popolnem duhu in potrebam tedanjega slovenskega naroda; zato so mu lastili nekateri celó ime prvega slovenskega pesnika.

Ko pa je Koseski hudo obolel 1852. l., obolela je tudi njegova pesniška žila. Ozdravevši je jel zopet pohajati v Muzina bivališča, ali pesni te dóbe so

mного slabejše in hirajo na jasnosti in okretnosti. Leta 1870. je izdala „Matica Slovenska“ debelo knjigo: „Razne dela Jovana Vesela-Koseskiga“, kjer so zbrane vse njegove poezije, ali bolje rečeno, prevodi. Pesnikoval je še nadalje do svoje smrti in 1880. l. je obelodanila „Matica Slovenska“ tudi „Dodatek“ njegovim zbranim delom. V tej tretjej dōbi njegovega delovanja pa mu je postala Muza vže popolnem mračna in prevodom njegovim bi bilo treba še jedenkrat večjih pojasnil.

Koseski je napisal jako mnogo verzov in jako malo izvornih. Največje veselje je imel s prevodi iz drugih jezikov, vzlasti iz nemškega. Prevajal je nemške pesni in igre Schillerjeve, Goethejeve, Uhlandove, Chamissove i. t. d., prevel je več poezij ruskega Puškina, mnogo spevov grškega Homerja, nekaj vlaškega Danteja in mnogo družega. Posebno pozornost obrača nase Koseskega jezik. Na prvi hip se mu pozna, da on ni pisal iz naroda za narod, kar sva opazila pri prejšnjih pesnikih. Jezik pesnikov je težko umljiv, zasuknen in skodrean in diši jako po nemškem; rabijo mu nepotrebne tujke in napačno mnoga slovnična pravila; kuje ali zmika iz drugih jezikov po nepotrebne čudne nove besede ali jih celō presekava, če ujema zahteva kak zlog manje.

Koseski ima tedaj za tisto „prehodno dōbo“ lepo zaslugo in pesni njegove se odlikujejo po vzvišenosti, veličastnosti, resnōbi in retoričnosti (govornosti). Kažejo pa ob enem njegove poezije suhoparnost ter pogrešajo pravega življenja, kar nam priča, da pesnik ni občeval mnogo ali nič z narodom svojim in njegovo govorico. Koseski ima le začasno, odnosno vrednost v slovenskej literaturi, stalne in vzdržne vrednosti pa nima. Zato je ostal tudi osamljen in nima posnemovalcev kakor drugi odličnejši pesniki slovenski. Pač pa je stalne vrednosti njegova zasluga o slovenskem šestomeru, katerega je pristojil duhu in jedru slovenskega jezika. —

Leto bode pri kraji, najinih pisem pa še ni konec. Zatorej na svidenje ob novem letu!

P. B.

×

Sovraštvo med človekom in živalimi.

 Zakaj bežé živali, ki živé v prostosti, pred človekom? Zakaj vzleti ptica, sedeča na vejici, kadar se jej bližamo? Prirodopisci nam pravijo, da izvira ta bojazen iz zavesti bližajoče se nevarnosti. Ako bi človek ne bil nikdar nobene živali preganjal, bila bi jej tudi ta bojazen ostala tuja. — Takó nam pripoveduje Pernety, ki je prvi prišel 1764. leta na Falklandske otoke v atlantskem morji, o krotkosti ondotnih ptic. Otoki niso imeli nikakih prebivalcev; ptice, nepoznavše kake nevarnosti, vsedale so se na odprto dlan stegnjene roke. Samó črni labud ni se bližal; on je selivec in na dolgih potih je vže marsikaj izkusil — izkusil, da človeku ni upati. — O enakih slučajih nam poročajo potniki novejših časov. Na Galapagos-otokih v tistem morji niti martinčki niso bežali pred človekom.

J. M.

×

Listje in cvetje.

Nove knjige in listi.

* Priče Božjega bitja ali slučajji, ki niso slučajji. Po dr. Kellerju z dovoljenjem poslovenil J. B. I. zvezek. V Ljubljani, 1886. Založil in prodaja Dragotin Hribar, Breg štev. 10. — To je naslov novej knjižici, ki ima v malej osmerki 74 strani in obseza 44 večinoma prav kratkih dogodbic, katere kažejo, kako Bog večkrat vže na tem svetu ostro kaznuje bogokletje, rotenje, odpadnike od sv. vere itd. Knjižica je prav primerna pri podučevanju krščanskega nauka, za pridigarje in tudi za domače barilo. Želimo, da bi se ta knjižica v prav obilem številu razširila po vsej našej domovini in da bi jo posebno pridno prebirali vsi oni, ki večkrat grdo preklinjajo ter se predrzno norčujejo iz svetih reči. — Cena knjižici je 25 kr., po pošti 30 kr. in se dobiva pri založniku v Ljubljani na Bregu hiš. štev. 10.

* Izidor, pobožni kmet. Bukvice ljubim kmetom na korist. Iz nemškega preložil L. Dolinar. Drugi popravljeni natis. V Ljubljani. Natisnili in založili J. Blaznik-ovi nasledniki. 8°. 81 str. — Tudi to knjižico, ki je prišla v jako lepe obliki na svitlo, pri-

poročamo našemu domačemu ljudstvu v obilo naročevanje. Cena knjižici je 25 kr. s poštnino 5 kr. več.

* Mestnofarna cerkev sv. Jakopa v Ljubljani. O posvečevanju 1886. l. dobrotnikom v spomin spisala ondotna kapelana. Ljubljana, 1886. Tiskala „Katoliška Tiskarna.“ 8°. 38 str. — To lično knjižico priporočamo vsem onim, ki se zanimajo za cerkev sv. Jakopa v Ljubljani. Pisana je v prav lepem in gladkem slovenskem jeziku.

* Dobra kućanica za žensko mladež sastavio Davorin Trstenjak. Drugo popravljenno i popunjeno izdanje. U Zagrebu. Nakladom hrv. ped.-knjiž. zbora. 1886. 8°. 204 strani. — To je knjižica, ki je prišla vže v drugem natisu na svitlo ter vredna, da se povsod razširi tudi mej našim narodom, koder koli je kdo hrvatskega jezika zmožen. (Cena jej je 60 kr.)

* Jana Amosa Komenskoga informatorijum za školu materinsku. S češkega originala preveo Vjenceslav Zabož Matik. U Zagrebu, 1886. 8°. 76 str. — Knjiga je uredna, da bi jo imel vsak slovenski učitelj v svojej knjižnici.

Vabilo k naročbi.

Denašnji list zvršuje vže **šestnajsto „Vrtčevo“ leto**. — Kdor naš list zná, priznati mora, da smo tudi letos storili vse, da bi se „**Vrtec**“ odlikoval ne samo po vnanjem lici, nego tudi po vsebini, katero donáša mladim čitateljem, izpodbujajoč k znanstvu in krepostim, k značajnosti in poštenosti. V tem težavnem poslu se nismo bali ni truda ni obilih troškov za lepe slike, s katerimi smo „**Vrtec**“ krasotili vse leto.

Ravno takó in še trudoljubiveje hočemo delati po **novem** letu, ako nam dragi Bog zdravje učvrsti in od prijateljev nežne slov. mladine dá krepke podpore.

„**Vrtec**“ ostane še vedno to, v kar je odmenjen, namreč: **slovenskej mladini v pouk in zabavo**.

Zatorej si bodedo prizadevali, prinašati samo zdravo dušno hrano ter plemenito zabavo, a to v čistej in pravilnej besedi, da se mladina vže zgodaj privadi čistote svojega bogatega in krasnega jezika.

V to blago naméro je vže mnogo prijateljev obljubilo našemu listu podporo. Zatorej vabimo vso slovensko mladino, prijatelje in prave rodoljube, da nam v obilem številu z naročnino priskočijo na pomoč.

„**Vrtec**“ bode izhajal, kakor do sih dob, po jeden krat na mesec končí na jednej tiskanej polji z mnogimi podobami.

„**Vrtec**“ **stoji za vse leto 2 gl. 60 kr., a za pol leta 1 gl. 30 kr.** — Naročnina se najhitreje in najceneje pošilja s poštними nakaznicami (Postanweisungen), ki se na vsakej pošti dobé.

Uredništvo „Vrtčevo“,

mestni trg, št. 23 v Ljubljani.

„**Vrtec**“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr.; za pol leta 1 gl. 30 kr. Napla: Uredništvo „Vrtčevo“, mestni trg, štev. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič**. — Natisnila Klein in Kováč v Ljubljani.